

แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของสถานศึกษา
เครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 1

Guidelines for Supervising Proactive Learning Management based on
Kalyanamitta Dhamma VII of Network 6, Phraphrom, under
Nakhon Si Thammarat Primary Educational
Service Area Office 1

นิชาภา สุขสม*

Nichapha Suksom

บุญเลิศ วีระพรกานต์

Boonlert Weeraponkan

พระครูเขมธรรมโมชิต

Phrakhrukemthammakosit

อภิจิตร ณ นคร

Apichit Na Nakhon

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus

Corresponding author, e-mail: s.nichanichapha@gmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 26 เมษายน 2569

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 24 พฤษภาคม 2569

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 29 พฤษภาคม 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) ศึกษาแนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 3) นำเสนอและประเมินแนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการศึกษาสภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 รูป/คน และขั้นตอนการนำเสนอแนวทางใช้การประชุมสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนมีการดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการ การวางแผน การปฏิบัติงานนิเทศ ตลอดจนการประเมินผลและรายงาน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควบคู่กับการนิเทศแบบกัลยาณมิตรที่เน้นความร่วมมือ ให้ข้อเสนอแนะ อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดด้านบุคลากร ภาระงาน รวมทั้งความต่อเนื่องในการติดตามและรายงานผล 2) แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามหลัก

กัลยาณมิตรธรรม 7 ประกอบด้วยการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติงานนิเทศ และการประเมินผลและรายงาน การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นปฏิบัติตามกิจกรรม ขั้นอภิปรายและสรุป ขั้นประเมินผล และขั้นสะท้อนผลและประยุกต์ใช้ โดยใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ในกระบวนการนิเทศ 3) ผลการนำเสนอแนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ได้จริง

คำสำคัญ: การนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก; กัลยาณมิตรธรรม 7; แนวทางการนิเทศ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to examine the current state of active learning supervision; 2) to investigate supervisory guidelines for active learning based on the Seven Principles of Kalyanamitta Dhamma; and 3) to propose and evaluate these guidelines. This study employed a qualitative research methodology. Data were collected through in-depth interviews with 15 key informants to assess the current state, followed by in-depth interviews with 5 experts to develop the guidelines. Finally, the proposed guidelines were evaluated through a focus group discussion with 7 experts. Data were analyzed using inductive analysis.

The findings revealed that: (1) The current state of active learning supervision in schools involved assessing needs and problems, planning, implementation, and evaluation and reporting. These processes aimed to promote learner-centered instruction through a collaborative and supportive supervisory approach. However, limitations were identified regarding personnel constraints, heavy workloads, and a lack of continuity in monitoring and reporting. (2) The supervisory guidelines for active learning based on the Seven Principles of Kalyanamitta Dhamma consist of four main stages: situational analysis, planning, implementation, and evaluation and reporting. The active learning process integrated within this framework includes: (1) introduction, (2) activity engagement, (3) discussion and conclusion, (4) evaluation, and (5) reflection and application. The Seven Principles of Kalyanamitta Dhamma are applied throughout the supervisory process to foster a collaborative and supportive environment. (3) The results of the proposal and evaluation indicated a consensus among the experts that the supervisory guidelines for active learning based on the Seven Principles of Kalyanamitta Dhamma are appropriate, feasible, and beneficial for practical implementation in educational settings.

Keywords: Active Learning Supervision; The Seven Principles of Kalyanamitta Dhamma; Supervisory Guidelines

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพชีวิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีการแข่งขันสูง ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาจึงเป็นเป้าหมายสำคัญ เพื่อให้ประชาชนทุก

กลุ่มเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเกิดความเสมอภาคทางสังคม อันนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยการจัดการศึกษาต้องมุ่งพัฒนาความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ผ่านกระบวนการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ทั้งนี้การนิเทศการจัดการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบ สำคัญตามเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลเป็นรูปธรรม (กลุ่มงานนิเทศ ติดตามและประเมินผลระบบบริหารและการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11, 2562)

การนิเทศการจัดการเรียนรู้นับเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียน โดยเป็นกระบวนการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาครูทั้งด้านความรู้ ทักษะ และขวัญกำลังใจ รวมถึงสร้างความสัมพันธ์อันดีในสถานศึกษา อันนำไปสู่การปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำทางวิชาการเพื่อขับเคลื่อนการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และระบบประกันคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2563: 7) ด้วยเหตุนี้การนิเทศการจัดการเรียนรู้จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ การนิเทศภายในสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ผู้บริหารจึงต้องสนับสนุนการพัฒนารูปแบบการนิเทศให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ธัญญา วุฒินิชัย, 2563: 5) พัฒนาคู่มือให้มีความรู้และความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ โดยครูจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่ทันสมัย สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของวิชาชีพ (ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ, 2567)

สถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการนิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1, 2567 : 9-10) อย่างไรก็ตาม กระบวนการนิเทศส่วนใหญ่ยังขาดบรรยากาศแห่งการเปิดใจยอมรับร่วมกัน เนื่องจากกระบวนการนิเทศมักมีลักษณะเป็นการนิเทศตามเกณฑ์มากกว่าการนิเทศเพื่อร่วมกันพัฒนา จึงส่งผลให้ครูผู้สอนเกิดความกังวลใจ อีกทั้งด้วยข้อจำกัดด้านภาระงานที่มีจำนวนมากของทั้งผู้บริหารและครูผู้สอน ส่งผลให้การนิเทศการจัดการเรียนรู้ขาดความต่อเนื่องอันส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบูรณาการเพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือและเปิดใจยอมรับร่วมกัน

หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 จะทำหน้าที่เป็นหัวใจสำคัญในการนิเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประกอบด้วย บีโย (น่ารัก) สร้างความสนใจให้ครูพร้อมเปิดรับการพัฒนา ครู (นำเคารพ) ผู้นิเทศวางตนเป็นแบบอย่างที่ดีทางวิชาการ ภาวนีโย (นำเจริญใจ) มีภูมิรู้ที่น่านับถือและสร้างแรงบันดาลใจ วัตตะ (รู้จักพูด) สื่อสารเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างชัดเจนและสร้างสรรค์ วจณิกขโม (อดทนต่อถ้อยคำ) รับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะจากครูด้วยความอดทน คัมภีรญจะ กลัง กัตตา (ແລງເຣື່ອງລຶກຂີ້ໄດ້) สามารถชี้แจงกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่าย และโน จัญฐาเน นิโยชเย (ไม่ชักนำในทางที่ผิด) มุ่งมั่น

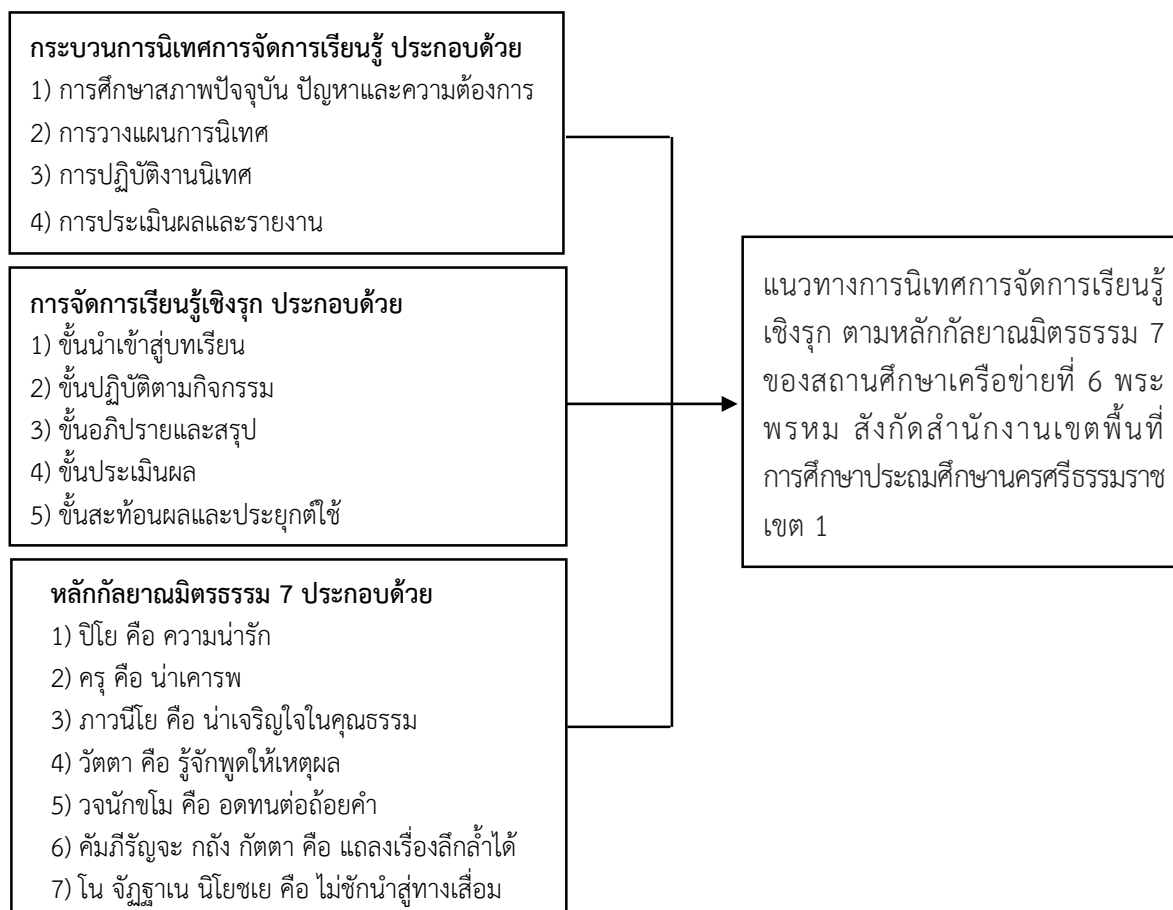
ชี้แนะทางครูไปสู่เป้าหมาย คือ คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักธรรมนี้จะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและการร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 เพื่อให้ได้แนวทางที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมศักยภาพ การจัดการเรียนรู้ของครู และยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุเป้าประสงค์ของสถานศึกษาและเขตพื้นที่ การศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของ สถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
3. เพื่อนำเสนอและประเมินแนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน ประกอบด้วย ประธานเครือข่ายสถานศึกษาที่ 6 พระพรหม 1 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา นอกเครือข่ายสถานศึกษาที่ 6 พระพรหม 1 คน นักวิชาการด้านบริหารการศึกษา 1 คน คณะกรรมการนิเทศในสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม 1 คน และพระภิกษุที่มีคุณวุฒิทางการศึกษา 1 รูป

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาในสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม 2 คน ครูฝ่ายวิชาการในสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม 1 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา นอกเครือข่ายสถานศึกษาที่ 6 พระพรหม 2 คน ศึกษาพิเศษที่รับผิดชอบงานด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือในขั้นตอนการศึกษาสภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับสภาพการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

3.2 เครื่องมือในขั้นตอนการศึกษาแนวทาง คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับ แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

3.3 เครื่องมือในขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง คือ แบบประเมินและการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพเก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสภาพการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน โดยใช้ร่างแนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ใช้การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ

จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การศึกษาสภาพ วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเป็นข้อสรุป

5.2 การศึกษาแนวทาง วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเรียบเรียงและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและจัดทำเป็นแนวทาง

5.3 การนำเสนอและประเมินแนวทาง วิเคราะห์โดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมาเรียบเรียงเป็นแนวทางฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ปรากฏผลดังนี้

1. การศึกษาสภาพการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า

สภาพการดำเนินการ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่าโรงเรียนมีการดำเนินการนิเทศอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีประสบปัญหาบุคลากรจำกัด ภาระงานที่มีจำนวนมาก และเครื่องมือประเมินไม่ชัดเจน ส่งผลให้การนิเทศขาดความต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาระบบนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบกัลยาณมิตรที่เน้นความร่วมมือ การใช้เทคโนโลยี และการติดตามผลอย่างเป็นระบบ รวมถึงการร่วมกันตรวจแผนการจัดการเรียนรู้และการสนทนา ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูเริ่มบทเรียนด้วยการสร้างบรรยากาศที่น่าสนใจ กระตุ้นการมีส่วนร่วมผ่านคำถาม สื่อ และสถานการณ์ใกล้ตัว ออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ และทำงานร่วมกัน โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ใช้คำถามปลายเปิดในการอภิปรายและสรุปองค์ความรู้ พร้อมทั้งประเมินผลอย่างต่อเนื่องทั้งก่อน ระหว่าง และหลังเรียน เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงการสอน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนคิดและประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สภาพการวางแผนการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนมีการวางแผนการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน และร่วมกันกำหนดแนวทาง เป้าหมาย ให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของโรงเรียน มีการประชุมร่วมกับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรม ระยะเวลา จัดทำปฏิทินนิเทศ และพัฒนาเครื่องมือให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ภายใต้แผนดังกล่าว ครูสามารถวางแผนและจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ครบขั้นตอน ตั้งแต่การสร้างแรงจูงใจ ออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ ทำงานร่วมกัน อภิปราย สรุป ประเมินผลและสะท้อนผลเพื่อนำไปปรับปรุงการสอนอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานบางส่วนยังขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากภาระงานของผู้บริหารและครู ส่งผลให้การดำเนินงานตามแผนการนิเทศบางครั้งไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

สภาพการดำเนินการ การปฏิบัติงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีแผนและปฏิทินนิเทศ แต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน และดำเนินการผ่านการเยี่ยมชั้นเรียน ประชุม PLC พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะหลังนิเทศ อย่างไรก็ตาม การติดตามผลยังขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและภาระงาน ในด้านการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถ

ดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตั้งแต่การนำเข้าสู่บทเรียนที่กระตุ้นความสนใจ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติและทำงานร่วมกัน การอภิปรายและสรุปเพื่อพัฒนาทักษะการคิดและการสื่อสาร ควบคู่กับการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และการสะท้อนผลเพื่อนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการนิเทศเพื่อพัฒนาอย่างแท้จริง

สภาพการดำเนินการ การประเมินผลและรายงาน โรงเรียนมีการประเมินผลและรายงานการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามตัวชี้วัดหรือแบบประเมินที่กำหนด โดยดำเนินการตรวจแผนการสอน และสังเกตการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และจัดทำรายงาน พร้อมทั้งแจ้งผลและสะท้อนข้อมูลแก่ครูผู้สอนอย่างเป็นกัลยาณมิตร เปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การรายงานผลย้อนกลับบางครั้งอาจล่าช้าและไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากภาระงานของผู้บริหารและคณะกรรมการนิเทศ รวมถึงกระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องใช้เวลา ส่งผลให้การนำข้อเสนอแนะไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้อาจไม่ทันต่อการสอนถัดไป

2. การศึกษาแนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า

แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ขั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ สถานศึกษาดำเนินการนิเทศโดยเริ่มจากการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ พิจารณาความสอดคล้องของจุดประสงค์ กิจกรรม สื่อ และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ พร้อมสนทนาและสะท้อนผลร่วมกับครูเพื่อรับทราบข้อจำกัดและความต้องการพัฒนา จากนั้นพิจารณาการจัดกิจกรรม การลำดับขั้น การบริหารเวลา และการใช้สื่อเทคโนโลยีให้เหมาะสม การวิเคราะห์ชั้นอภิปรายสรุป และการประเมินผลให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ และการสะท้อนผลและการประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การนิเทศยึดหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 โดยใช้หลักปิยและวัตตานิเทศสื่อสารอย่างเป็นมิตรและมีเป้าหมาย เปิดโอกาสให้ครูสะท้อนความคิดเห็นอย่างจริงใจตามหลักวจนทโม และใช้หลักคัมภีร์ญจะ กลัง กัตตา ในการพิจารณาเชิงลึก ทำให้การนิเทศเป็นระบบ รอบด้าน และนำไปสู่การพัฒนาอย่างมีคุณภาพ

แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ขั้นการวางแผนการนิเทศ ผู้นิเทศและครูร่วมกันพิจารณาแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านการสนทนาแบบกัลยาณมิตร โดยเริ่มจากการออกแบบขั้นนำเข้าสู่บทเรียนที่กระตุ้นความสนใจและเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม ต่อด้วยการวางแผนกิจกรรม กำหนดบทบาทครู-ผู้เรียน ลำดับขั้นตอน การบริหารเวลา การจัดกลุ่ม และการใช้สื่อเทคโนโลยี พร้อมคาดการณ์ปัญหา จากนั้นออกแบบขั้นอภิปรายและสรุปให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ควบคู่กับการวางแผนประเมินผลที่หลากหลายและชัดเจน และกำหนดแนวทางสะท้อนผลและการประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การนิเทศยึดหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 โดยใช้หลักปิยและครูในการสร้างความไว้วางใจและเคารพบทบาทครู ใช้หลักวัตตานิเทศสนทนาเชิงวิชาการอย่างมีเป้าหมาย และหลักคัมภีร์ญจะ กลัง กัตตา ในการพิจารณาแผนอย่างลึกซึ้ง ทำให้การนิเทศมีความรอบคอบ เป็นระบบ และส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้

แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ขั้นการปฏิบัติงานนิเทศ การนิเทศสังเกตและติดตามการจัดการเรียนรู้ของครู ตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน การใช้คำถาม สื่อ และการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม การจัดกิจกรรมที่เน้นบทบาทครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและผู้เรียน

มีส่วนร่วม การลำดับชั้น การบริหารเวลา การจัดกลุ่ม และการใช้สื่อเทคโนโลยี ต่อเนื่องด้วยการพิจารณา การอภิปราย สรุปองค์ความรู้ และการประเมินผลที่มีความหลากหลายและสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียน รวมถึงการสะท้อนผลและการประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ การนิเทศยึดหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 โดยใช้หลักปิโยและครุในการปฏิบัติอย่างเป็นมิตรและมีอาชีวะ ใช้หลักภาวนีโยในการเสริมแรงเชิงบวก หลักกัตตาในการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ หลักคัมภีร์ญจะ กถัง กัตตา ในการอธิบายเชิงลึก และหลักโน จัญฐานเน นิโยชเย ในการยึดข้อมูลจริงและจรรยาบรรณ เพื่อให้การนิเทศ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างแท้จริง

แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ขั้นการประเมินผล และรายงาน ผู้นิเทศประเมินผลโดยเริ่มจากการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกันทั้งจุดประสงค์ กิจกรรม สื่อ และการประเมิน จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้น นำเข้าสู่บทเรียน การจัดกิจกรรม บทบาทครูและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การใช้สื่อเทคโนโลยี การอภิปราย และสรุปองค์ความรู้ ตลอดจนการประเมินผลและการสะท้อนผล เพื่อให้เห็นพัฒนาการของผู้เรียน อย่างแท้จริง ก่อนสรุปจัดทำรายงานที่สะท้อนจุดเด่นและประเด็นพัฒนา เพื่อนำไปปรับปรุงและยกระดับ คุณภาพการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การนิเทศยึดหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 โดยใช้หลักปิโยและครุ ในการรายงานอย่างเป็นมิตรและยึดหลักวิชาการ ใช้หลักกัตตาในการสื่อสารข้อเสนอแนะอย่างชัดเจน นำไปใช้ได้จริง อธิบายเชิงลึกตามหลักคัมภีร์ญจะ กถัง กัตตา และยึดหลักโน จัญฐานเน นิโยชเย โดยรายงาน ตามข้อมูลจริงอย่างเป็นธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3. การนำเสนอและประเมินแนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักกัลยาณมิตร ธรรม 7 ของสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

จากการนำเสนอร่างแนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ชื่อเรื่อง 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ของแนวทาง 4) แนวทาง การดำเนินงาน และ 5) การติดตามและประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิในการร่วมสนทนากลุ่มซึ่งทุกคนเห็นว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ และมีโครงสร้างตามองค์ประกอบของ การนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 ประการ คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การปฏิบัติงานนิเทศ และ 4) การประเมินผลและรายงาน ซึ่งกระบวนการทั้ง 4 ประการนี้ ทำหน้าที่ขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นปฏิบัติกิจกรรม ขั้นอภิปรายและสรุป ขั้นประเมินผล และขั้นสะท้อนผล และประยุกต์ใช้ เพื่อให้การนิเทศเกิดประสิทธิภาพและสร้างความร่วมมืออย่างแท้จริง ทั้งนี้ได้นำหลัก กัลยาณมิตรธรรม 7 มาใช้เป็นหัวใจสำคัญในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ปิโย (สร้างความน่ารักและความสนิทใจ) ครุ (วางตนให้น่าเคารพและเป็นแบบอย่าง) ภาวนีโย (เป็นผู้มีคุณธรรมน่าเจริญใจ) วัตถุประสงค์ (สื่อสารและให้เหตุผลอย่างเหมาะสม) วณักขโม (อดทนและรับฟังความคิดเห็น) คัมภีร์ญจะ กถัง กัตตา (อธิบายเรื่องที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่าย) และ โน จัญฐานเน นิโยชเย (ชี้แนะในทางที่ถูกต้อง)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 มีผลการวิจัย ที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพแนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

จากผลการศึกษา พบว่า สถานศึกษามีการดำเนินงานนิเทศเชิงระบบอย่างชัดเจน ตั้งแต่การวางแผนแต่งตั้งคณะกรรมการ การกำหนดเป้าหมายและปฏิทินนิเทศร่วมกัน การตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ ไปจนถึงการปฏิบัติงาน นิเทศผ่านการเยี่ยมชั้นเรียนและกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) ซึ่งส่งผลให้ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างครอบคลุม ตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนไปจนถึงขั้นสะท้อนผลเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดสำคัญด้านบุคลากร ภาระงาน และเครื่องมือในการติดตามประเมินผล ส่งผลให้การดำเนินการนิเทศในบางขั้นตอน โดยเฉพาะด้านการติดตามผลและการรายงานผลย้อนกลับยังขาดความต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรผู้รับผิดชอบงานนิเทศมีจำนวนจำกัด ขณะที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอนต่างต้องรับผิดชอบภาระงานหลายด้านควบคู่กัน จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานนิเทศไม่สามารถดำเนินการได้ตามปฏิทินและแผนที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศและประเมินผลยังขาดความชัดเจนในบางประการ ส่งผลให้การสะท้อนผลการนิเทศอาจล่าช้า อันส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยาพัชร ศักดิ์สิทธิ์ (2562) พบว่า 1) ด้านการเตรียมการนิเทศการสอน มีการแต่งตั้งกรรมการดำเนินการชุดเดียวกับกรรมการวิชาการของโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และเลือกผู้ที่มีประสบการณ์สอนนาน ทำหน้าที่สังเกตการสอนวางแผนโดยใช้ปัญหาการสอน มีการอบรมก่อนการนิเทศ เตรียมแผนการสอนและใช้เครื่องมือแบบผสมผสาน ปัญหาที่พบ คือ ไม่สามารถจัดตารางเวลาให้เหมาะสม 2) ด้านการดำเนินการนิเทศการสอนส่วนใหญ่ใช้การสังเกตการสอนเพื่อรวบรวมข้อมูลวิธีการสอนและส่งเสริมด้วยการให้คำปรึกษา ติดตามโดยบันทึกหลังการสังเกตการสอนและให้ข้อมูลผลสะท้อนกลับโดยการแจ้งผลด้วยวาจาปัญหาที่พบ คือ ผู้นิเทศมีภาระงานมากจึงไม่สามารถนิเทศการสอนได้ต่อเนื่อง 3) ด้านการประเมินผลการจัดการนิเทศการสอนมีการแต่งตั้งกรรมการดำเนินการนิเทศเป็นผู้ประเมินโดยประเมินแบบเป็นทางการและใช้แบบสังเกตการปฏิบัติงานของครู ปัญหาที่พบ คือ ขาดการนำผลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ นาริรัตน์ บุญรอด (2564) พบว่า สภาพปัจจุบันการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนบ้านวังปลา มีการดำเนินการนิเทศ การสอนโดยมีการประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจในการนิเทศการสอนให้คณะครูทราบและแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีหน้าที่ในการนิเทศการสอนอย่างชัดเจน มีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานและแบบบันทึกการนิเทศ โดยมีการนิเทศการสอนแบบกัลยาณมิตรและนิเทศชั้นเรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีการส่งเสริมให้ครูมีบทบาทในการเป็นผู้นำผู้ตามโดยการทำงานเป็นทีม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำปัญหาจากการเรียนการสอน ปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียนมาร่วมกันวางแผนและร่วมกันหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยใช้กระบวนการ PLC (Professional Learning Community) มาใช้แก้ไขปัญหของผู้เรียน ร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีในการเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์และคุณภาพที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของสถานศึกษา เครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของสถานศึกษา
เครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
กระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติงานนิเทศ การประเมินผลและรายงาน มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นปฏิบัติตามกิจกรรม ขั้นอภิปรายและสรุป ขั้นประเมินผล ขั้นสะท้อนผล
และประยุกต์ใช้ โดยใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประกอบด้วย ปิโย ครุ ภวานิโย วัตตวา วจนักขโม คัมภีรญจะ
กถัง กัตตา และโน จัญฐาเน นิโยชเย สิ่งสำคัญ คือ การเปลี่ยนบรรยากาศการนิเทศจากการกำกับติดตาม
เป็นบรรยากาศการนิเทศแห่งความร่วมมือและการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ เริ่มจากการศึกษาสภาพปัญหา
ผ่านการสนทนาแลกเปลี่ยนที่เน้นความเข้าใจและความสนใจ (ปิโย) จากนั้นผู้นิเทศและครูจึงร่วมกันวางแผน
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อกำหนดแนวทางกิจกรรมและการประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐาน
การเรียนรู้ โดยผู้นิเทศทำหน้าที่เป็นผู้ส่งเสริมและให้ข้อเสนอแนะย้อนกลับอย่างสมเหตุสมผล (วัตตวา)
และสื่อสารเรื่องที่ลึกซึ้งให้เข้าใจง่าย (คัมภีรญจะ กถัง กัตตา) ควบคู่ไปกับการรับฟังด้วยความอดทน
(วจนักขโม) ในขณะสังเกตและติดตามการสอน ประเด็นเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดช่องว่างระหว่าง
บุคคลและลดความรู้สึกกังวลของครูผู้สอน จนนำไปสู่ขั้นตอนสุดท้าย คือ การประเมินผลและจัดทำ
รายงานที่สะท้อนทั้งจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนว
ทางการนิเทศนี้เน้นการมีส่วนร่วมและบูรณาการหลักธรรมเป็นสำคัญ จึงส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการ
ยกระดับคุณภาพผู้เรียนและพัฒนาวิชาชีพครูร่วมกันได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา
ของ จริยาภรณ์ เรืองเสน (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา
ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 พบว่า
แนวทางพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 คือ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษามี
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ กำกับขั้นตอนในกระบวนการนิเทศให้เป็นไปตามแผนงาน ผู้นิเทศให้
คำปรึกษาร่วมแก้ปัญหาโดยใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย สนับสนุนบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการ
ประเมินผลการนิเทศ ตั้งแต่สรุปผล วิเคราะห์ผล รวมทั้งปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา นำผลการนิเทศ
จัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่อย่างเป็นรูปธรรมในหลากหลายช่องทางและสอดคล้องกับผลการศึกษาของ
สายวินิตย์ ดวงสนาม (25613) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระบุรี เขต 2 พบว่า แนวทางการดำเนินงาน
การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานั้นมีทั้งหมด 4 แนวทาง ได้แก่
1) ด้านการวางแผนการนิเทศ ควรมีการจัดทำเล่มคู่มือการนิเทศภายในสถานศึกษา 2) ด้านการ
ดำเนินการนิเทศควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้นิเทศปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดแต่งตั้งได้อย่างเต็มที่
3) ด้านการประเมิน ควรมีการให้ข้อเสนอแนะหลังจากการได้รับการนิเทศ และ 4) ด้านการประชุมหลัง
การประเมิน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ควรมีการประชุมร่วมกันหลังการนิเทศเสร็จสิ้น
ของผู้รับนิเทศและผู้นิเทศเพื่อรับข้อเสนอแนะและหาแนวทางการแก้ไขเพื่อนำไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

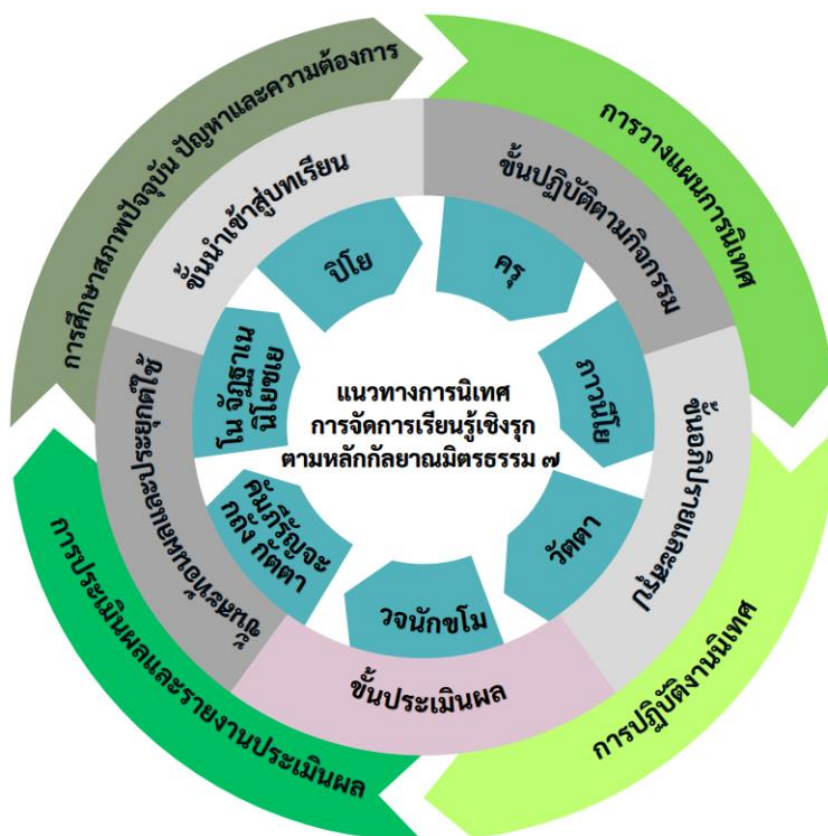
3. นำเสนอและประเมินแนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของสถานศึกษา เครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 มีขั้นตอนการนิเทศอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ การวางแผน การปฏิบัติงานนิเทศ และการประเมินผลและรายงาน ควบคู่กับการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ที่เน้นความเป็นมิตร ทำให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่ไว้วางใจและเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นิเทศและครูผู้สอน ส่งผลให้การนิเทศมีความสร้างสรรค์ เป็นระบบ และนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมาพร หนูทอง (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่าสถานศึกษามีการดำเนินการนิเทศที่ไม่เป็นระบบ ไม่มีปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจน สถานศึกษาจึงต้องวางแผนและดำเนินการนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 2) แนวการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผน การนิเทศ การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลและรายงานผล โดยบูรณาการการนิเทศภายในสถานศึกษากับหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินการ การติดตามและประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุง 3) ผลการนำเสนอแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่ามีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับ พิรยา ทรัพย์หล้า (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานการนิเทศภายในของโรงเรียน ขนาดเล็กในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ผลการวิจัยพบว่า ผลจากการวิจัยพบว่า 1) สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาขนาดเล็กประสบปัญหา ด้านความไม่เป็นระบบและการขาดแผนที่ชัดเจน เนื่องจากข้อจำกัดด้านทรัพยากรและภาระงานครูที่หลากหลาย ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน การแก้ไขปัญหาควรเริ่มจากการแต่งตั้งคณะทำงานร่วมวางแผนและกำหนดเป้าหมายการนิเทศให้ชัดเจน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครูในทุกกระบวนการ รวมถึงส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การนิเทศควรยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบทและมีการประชุมชี้แจงกระบวนการแก่ครูหลังการนิเทศควรสรุปผลและวางแผนพัฒนาพร้อมประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปปรับปรุงระบบให้ตอบสนองต่อความต้องการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) กระบวนการนิเทศภายใน คือ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการ ในการนิเทศภายใน 2) การวางแผนการนิเทศภายใน 3) การให้ความรู้ตามความจำเป็น 4) การปฏิบัติการนิเทศภายใน 5) ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข โดยทุกกระบวนการมีการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจในงาน) วิริยะ (ความพากเพียรในงาน) จิตตะ (ความ เอาใจใส่ในงาน) วิมังสา (พิจารณา การทบทวนในสิ่งที่ทำ) 3) แนวทางการนิเทศภายใน สถานศึกษาขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ของแนวทางที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดย ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความเห็นพ้องต้องกันว่า แนวทางดังกล่าวมีความเหมาะสม มี ความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้

องค์ความรู้ที่ได้

จากการศึกษาแนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของสถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ควรสนับสนุนผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนากระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยดำเนินการนิเทศอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2 สถานศึกษาเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์ หรือผู้รับผิดชอบงานนิเทศ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 อย่างต่อเนื่อง

1.3 โรงเรียนในเครือข่ายที่ 6 พระพรหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

ในสถานศึกษา โดยเน้นความร่วมมือ ความไว้วางใจ การให้คำปรึกษา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้การนิเทศเป็นกระบวนการพัฒนาวิชาชีพร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาเรื่อง การนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาเรื่อง การนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติของสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- กลุ่มงานนิเทศ ติดตามและประเมินผลระบบบริหารและการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 11. (2562). *คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน*. สุราษฎร์ธานี: กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11.
- จริยาภรณ์ เรืองเสน. (2561). แนวทางพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. *วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*, 3(6): 1-13.
- ธนัญญา วุฒินิชย์. (2563). รูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเทศบาลวัดท่าสะอาด อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 5(2): 302-333.
- นาริรัตน์ บุญรอด. (2564). รูปแบบการนิเทศการสอนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูโรงเรียนบ้านวังปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 6(2): 34-35.
- ปัทมาพร หนูทอง. (2568). แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4. *วารสารปัญญาพัฒน์ (JAE: Journal of Applied Education)*, 3(3): 89-102
- ปิยาพัชร ศักดิ์สิทธิ์. (2562). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่มที่ 2. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 14(2): 2.
- พระครูพิบูลกิจจารักษ์ และพระมหาอดิเดช สติวโร. (2561). ศึกษาวิเคราะห์ความเป็นกัลยาณมิตรในการสอบอารมณ์ผู้ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน. *วารสารศาสนเทศ*, 17(1): 106.
- พริยา ทรัพย์หล้า. (2562). แนวทางการดำเนินงานการนิเทศภายในของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดนครสวรรค์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (ม.ป.ป.). *การนิเทศการศึกษา: หอสมุดคุรุสภา*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://elibrary.ksp.or.th> [2 พฤศจิกายน 2567].
- วัชร เล่าเรียนดี. (2563). *ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ชเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ: ทฤษฎี กลยุทธ์สู่การปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 13. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สายวินิตย์ ดวงสนาม. (2561). การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 1. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปี
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. นครศรีธรรมราช: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 1.